

került. Később újszentmargitai plébános, majd 1957-ben kerületi esperes, 1959-től 1977. január 6-án bekövetkezett haláláig Sajószentpéter plébánosa volt.

Versei, tárcái, könyvkritikái katolikus lapokban és más országos folyóiratokban jelentek meg, már diákkora óta. 1957-ben látott napvilágot „Föl a hegyekre” című elmélkedés-kötete. 1968-ban fesztiváldíjas film készült róla „Elnevezték prófétának” címmel. Merthogy a paptársai ma-guk között prófétának titulálták.

Miután felhagyott a verseléssel, az 1960-as évektől a színek világa vonzotta. Sok ezer lapnyi kép és templomi falfestmények őrzik másfél évtized munkásságának emlékét. Freskói és seccói, melyeket művész barátaival – többek között Feledy Gyulával, Csohány Kálmánnal, Kondor Bélával – festett, részben ma is láthatók Sajószentpéteren. Az elismerést rangos hazai és külföldi kiállítások hozták. Sajnos, művei elkészítéséhez nem használt maradandó anyagokat, mindenre festett, ami a keze ügyébe került: használt stencilpapírra, csomagolópapír, levélpapír tiszta oldalára. Minden tiszta felületet, ami a ke-

zébe került, és eszközt, ami nyomot hagyott, felhasznál. Ahogy ő írta kesernyésen: festményei majd halála után jók lesznek „vagy a muzeológusoknak, vagy az egereknek”.

Demeter Istvánt főleg íróként és költőként ismerik, pedig életének utolsó két évtizedében közel 26 000 képzőművészeti alkotást hagyott az utókorra. Ebből az óriási mennyiségű életműből azonban ma már csak közel hatezer darab létezik, melyből ötezret őriz a sárospataki gyűjtemény(...)

A Barna Gábor professzor által szerkesztett könyv olvasható és regényes. A naplóban gyermekkori, fiatalkori történetekkel találkozhat az olvasó, de megtudható a könyvből például az is, hogy a papi pálya választása kapcsán nagy dilemmákkal küzdött Demeter István. A külső hatásoktól és elvárásoktól mindinkább igyekezett magát távol tartani, nem a saját akaratát, hanem az Isten hívásának megtapasztalását helyezte előtérbe.

Löffler Erzsébet

Főegyházmegyei Könyvtár, Eger

A KATONA BÉLA KÜLÖNGYŰJTEMÉNY KINCSEI A FŐISKOLA KÖNYVTÁRÁBAN

Kiállítás nyílt 2015. október 13-án a Szent Atanáz Görögkatolikus Hit-tudományi Főiskola aulájában a könyvtár rendezésében. A kiállítással Katona Béla irodalomtörténészre emlékeztünk, aki még 2004-ben egy 5751 db-ból álló értékes könyvgyűjteményt hagyott a főiskolára.

Katona Béla (1924-1999) magyar-német szakos tanár, irodalomtörténész Nyíregyháza város kulturális életének kiemelkedő és elismert alakja volt. Pályáját helyi gimnáziumokban kezdte, majd 1964-től nyugdíjazásáig a Bessenyei György Tanárképző Főiskola Irodalmi Tanszékének munkatársa volt.

Első írásai, a *Reménysugár* című diáklapban jelentek meg, még középiskolás korában. Az 1950-es évek elején kezdte irodalomtörténeti kutatásait. Doktori disszertációjában, 1965-ben, Krúdy Gyula munkásságának bemutatására vállalkozott, amit a szerzőről írt önálló kötetek sora is követett. Katona Béla elismert Krúdy kutatónak számít még ma is, de foglalkozott más magyar írók, költők munkásságával is. Olvashatunk tollából Mikszáthról, Móriczról, Szabó Lőrincről és megyénkhez kötődő elfeledett, vagy kevésbé ismert régi írókról, de bemutatta Váci Mihály, Rákos Sándor, Ratkó József és

Sipkay Barna munkásságát is. Emellett komoly irodalom- és kultúraszervező tevékenységet is folytatott. 1977-től a megyei írócsoport vezetője volt. Az általa szerkesztett *Tiszta szívvel* füzetek kötetei és az *Irodalmi presszó* bemutatkozási lehetőséget jelentettek a megyénkben élő fiatal íróknak, költőknek.

Tevékenységét számos díjjal ismerték el, 1994-ben Nyíregyháza díszpolgára lett. Emlékét a nevét viselő díj is ápolja, amellyel a város közművelődési és kulturális életében hosszabb időn át dolgozó szakembereket jutalmazták.

Katona Béla szándéka az volt, hogy halála után a könyvtára maradjon Nyíregyháza városában. Akarata teljesült, ugyanis a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Könyvtára és a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár osztozott a hagyatékon. Katona Béla könyvtára elsősorban helytörténeti, megyei irodalomtörténeti, köztük Krúdy kötetekből állt. Mivel a megyei könyvtár már rendelkezett egy tekintélyes helyismereti és Krúdy gyűjteménnyel, kézenfekvő volt a döntés, hogy a görögkatolikus Katona Béla hagyatéka a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola könyvtárát gyarapítsa. A főiskolán lévő hagyatéknak egyedülálló kollekciója az az országos viszonylatban is jelentős 310 kötetes *Krúdy-gyűjtemény*, mely az író műveit és a róla szóló tanulmányokat tartalmazza.

A hagyatéknak nem holt anyag, hiszen példányait a kutatók a könyvtár olvasótermében tanulmányozhatják.

Kiállításunkkal Katona Béla életútját kívántuk bemutatni, meg akartuk ismertetni hatalmas életművét, emlékének ápolását és a hagyatékából származó ritkaságokat.

A látogatók ízelítőt kaphatnak a tanár úr legjelentősebb munkáiból, melyek között ott találjuk Krúdyról megjelent írásait, vagy a kiemelkedő jelentőségű, forrásfeltáró Szabó Lőrinc-tanulmányát, de az alapműnek számító *Szabolcs-Szatmár-Bereg megye irodalmi topográfiája* című kétkötetes művét is.

Ízelítőt kapunk Katona Béla kultúraszervező tevékenységének gyümölcseiből is, hiszen kiállítottuk a *Tiszta szívvel* füzetek szivárványszínű köteteit és egy csokorra valót a hálás patronált írók, költők pártfogoltjuknak dedikált kiadványait.

A kiállítási darabok között fellelhető számos, első kiadású, díszes kötésű Krúdy mű, de ott látható *A podolini kísértet* szlovák nyelven kiadott példánya is.

A tárlókban megtekinthettünk a 20. század elején Szabolcsban alkotó írók műveiből is néhányat. A fiatalon elhunyt Fehér Gábor alakját – akiről tisztelegte Weöres Sándor verset írt – a pataki és debreceni diákhistóriás kötetekkel és *Semmibe ívelő hida* című egyetlen regényével idéztük fel. Az Ady egyik előfutárának tartott Czöbel Minka versesköteteivel van jelen. Tartallyné Stima Ilona életművét kiállításunkon a máriapócsi kegykép könnyezéseiről írt regényei képviselik. Méreiné Juhász Margitot, akinek nagy szerepe volt abban, hogy Besenyei hamvai 1940-ben hazakerültek a megyébe, verseskötetével és ifjúsági regényével idézzük fel. Vietórisz József, az első hazai teljes *Aeneis* fordító, többek között életrajzi regényével, testvére István a *Tirpákok* című, a város újratelepítéséről hexametekben írt életképpel van jelen a kiállításon.

Egy tárlóban bemutattunk helyismereti szempontból érdekes műveket is, történeti monográfiákat, iskola- és művelődéstörténeti köteteket. Különösen jelentős az 1898-tól működött Bessenyei kör kiadványai között a *Szabolcsi Szemle* csaknem teljes sorozata, melynek indulásakor célkitűzése volt „*A nyírség minden friss, életerős hajtását bemutatni s a szabolcsi kultúra minden jelentős mozzanatáról tájékoztatni a nagyközönséget*”.

Katona Bélára emlékező és hagyatékát bemutató kiállítás is a fenti gondolatok jegyében született.

dr. Kührner Éva

Szent Atanáz Görögkatolikus
Hittudományi Főiskola Könyvtára